

Arbeid – nødvendig men ikke
tilstrekkelig betingelse for å flytte

Arbeidsmarkedets rolle
og andre oppsummeringer.
v/ Kjetil Sørli, NIBR.

Motiver og motiver...

- Motiver er begrunnelser, knyttet til
 - samfunnsmessige rammer
 - individuelle preferanser – satt sammen av holdninger, ønsker, behov, gjøremål
 - valgmulighetene som foreligger
- Samspill mellom forhold som tas for gitt og forhold som defineres som motiver
 - Uoversiktlige og omskiftelige mekanismer
- Hvor ligger de politiske påvirkningsmulighetene innimellom alle de individuelle mekanismene ?
 - Satt på spissen: "Hvor fri bør viljen få lov å være?"

Faktorenes rolle i hierarki

- Nødvendige og tilstrekkelige betingelser
 - **Arbeid**
 - økt tilgjengelighet og variasjon skaper mer valgfrihet og fører til at arbeid i økende grad kan bli tatt for gitt
 - mer valgfrihet i sum kan skape større regionale ubalanser
 - **Bolig**
 - økt tilgjengelighet og variasjon innenfor arbeidsmarkedsregionene skaper større fleksibilitet for rekruttering, men også til at bolig blir tatt som selvfølge og ikke som motiv
 - **Sted/miljø**
 - tilgjengelighet til varer/tjenester, gode kommunikasjoner, forhold knyttet til nærmiljøet i boligområdene bedrer steds kvalitetene i en arbeidsmarkedsregion, skaper motiver når forhold høyere opp i hierarkiet blir tatt for gitt...

Faktorenes roller, forts

- Familie og helse: Motiver som i stor grad dannes i individsfæren
 - familiemotivenes økning kan tolkes som utslag av økt individualitet (familie var i større grad ramme tidligere)
 - kan også gjelde deler av bolig- og nærmiljømotivene (og noen av arbeidsmotivene: frivillige jobbskift)
- Paradoks(?): Med økt valgfrihet øker individenes mulighet til å kunne vektlegge egne interesser
- Mål: mer valgfrihet eller jevnere fordelt valgfrihet? (derom strides både politikerne og de lærde)

Eksempel på at kvinner og menn definerer sine flyttemotiver forskjellig:

- gjelder tilbakeflyttere generelt
- gjelder alle tilflyttere til periferien generelt
- gjelder tilbakeflyttere til periferien spesielt:
 - kvinner vektlegger familieforhold spesielt sterkt
 - menn vektlegger boligforhold temmelig sterkt
 - kjønnsforskjellene er aller størst for de som flytter til egen næringseiendom

- forskjellige flyttemotiver, men kanskje ikke så ulike likevel...
- Når kvinner tenker på familie og menn tenker på bolig i forbindelse med tilbakeflytting, kan det være uttrykk for en rollefordeling eller en ansvarsfordeling
- Motivvalget kan også helt enkelt være to sider av samme sak, og bunne i hva kvinner og menn har mest føling og interesse for:
 - tilbake til slekta eller tilbake til eiendommen?
 - ligger det ulike motivknipper bak dette?

Litt om de ulike arbeidsmotivene for å flytte

- Halvparten av arbeidsmotivene er knyttet til situasjonen før flytting, halvparten etter
- 90 % begrunner flyttingen med eget valg (88 % av de som skulle ut av noe, 93 % av de som skulle inn i noe annet)
- De som ville inn i noe nytt, var i større grad uten arbeid på forhånd
- Mest vanlig bare å skifte jobb

Andel flyttemotiver etter endring i jobbstatus ved flytting

Situasjonen:	Før flytting	Etter flytting
Inn i jobb	14	26
Ut av jobb	10	7
Skiftet jobb	46	40
Beholdt jobb	30	27

Andel motiver etter endring i jobbstatus ved flytting til storbyen, (landet) og periferien

Situasjonen:	Før flytting	Etter flytting
Inn i jobb	20 (14) 8	35 (26) 22
Ut av jobb	11 (10) 13	10 (7) 0
Skiftet jobb	45 (46) 58	32 (40) 56
Beholdt jobb	24 (30) 21	23 (27) 22

Arbeid fungerer både som potensielle og utløsende faktorer

- **Skifte av jobb** er i stor grad selvvalgt (karriere)
 - Ved høykonjunktur er dette den dominerende delen av arbeidsmotivene bak flytting
- **Inn i jobb:** Kun 20 prosent (rekrutteringene til jobb) kan knyttes til arbeidsmarkedsforhold
 - Langt høyere andel ved relevant ved lavkonjunktur, når omfanget av flytting er mindre
- **Beholde jobb:** pendling, fjernarbeid, eller flytting av bedrifter – i storbyområdet spesielt
- **Ut av jobb:** Pensjoneringen er hovedgruppen, langt flere enn de som trekker det fram som motiv

Unge voksne minst fornøyd med bostedet: Potensial for flytting til periferi?

- Blant personer som har flyttet i fasen 29-35 år med arbeid som årsak sier 23 % seg "ikke fornøyd" med bosted:
 - storby 23 %, omland 18 %, små/mellomstor byregion **32 %**, periferi 17 %
- Personer i småbarnsfasen, med mange potensielle videreflyttere. Neppe misnøye(?)
- Mange arbeidsmotiver i strømmen fra periferi til små/mellomstor-by. Få i motsatt retning.
- Potensiale for 2-4 % flere flyttere fra storby til periferi, flere fra de små og mellomstore byregionene

Størst ubalanse i arbeidsmotivene i strømmene utenfor storbyene

- Med **motivfordelingene i motgående flyttestrømmer** og **preferanseforskjeller** lagt til grunn, kan det se ut som om de små og mellomstore byregionene i større grad tapper periferien for arbeidsmotiverte flyttere enn det storbyregionene gjør.
- **NB:** Utsagnet bygger på **motivinnholdet** og ikke på **størrelsen** av disse strømmene
- Kan være naturlig og bunne i
 - større samspill mellom periferi og regionale sentra
 - kortere avstand fra periferi til små/mellomstore byer enn til storbyene

Til slutt:

- Vi har laget en bo- og flyttemotivundersøkelse som via NSD stilles til rådighet
- Våre analyser er første skraping på overflaten
- Vi møter tolkningsutfordringer, og har brukt tid på å prøve å forstå
- Liten hensikt å grave på underspørsmål før man har kontroll over hovedtrekkene?